

Clemens Hellsberg: *Eine glückhafte Symbiose.* *Die Wiener Philharmoniker und die Salzburger Festspiele* (Residenz Verlag)

A Salzburgi Ünnepi Játékok Alapítványának kiadványa annak a tervezett sorozatnak az első kötete, amely az Ünnepi Játékok centenáriuma (2020) tiszteletére készül. Reprezentatív kétnyelvű könyv, érdekes és tanulságos olvasmány mindazoknak, akik értenek németül vagy angolul. De még azok számára is tartalmaz érdekességet, akik egyik nyelven sem

vállalkoznak olvasásra – képanyagában felismerhetünk megannyi, többségükben hangfelvételekről ismert művészt (elsősorban karmestert), és szép számban találunk köztük fotókat operaelőadásokból is. Az értő olvasók számára pedig külön csemege lehet a szöveges illusztrációk kisilabizálása...

Méltányos és illő választás volt az ünnepi kiadványsorozat az Ünnepi Játékok rezidens zenekarával kezdeni, hiszen megannyi szállal fonódik össze a történetük. Jelképes az életükben az 1842-es év. Ekkor készült el Salzburgban a Mozart-emlékmű, amellyel új lendületet kapott az a törekvés, hogy szülővárosa méltóképp emlékezzen meg Mozarról. Ugyanebben az évben volt az első filharmoniai hangverseny Bécsben (korábban kizárólag hivatásos muzikusokból álló zenekar csak a színházakban működött – igaz ugyan, hogy ezt az együttest esetenként szerződötték hangversenyekre, mint például Mozart tette 1785-ben, egy hat koncertből álló ciklus előadására, s hasonlóképp ugyancsak a Bécsi Hofburgtheater zenekara játszott Beethoven első bécsi „akadémiá”-nak nevezett szerzői estjén). Az Otto Nicolai vezényelte 1842. III. 28-i hangversenyt tartják a Bécsi Filharmonikusok születésének.

A Bécsi Filharmonikusok Bécsen kívül először Salzburgban szerepeltek, 1877-ben, az első „Salzburger Musikfest” keretében, s ez az út valamennyi résztvevő számára felejthetetlen maradt. Különvonattal utazott a 91 zenekari játékos, amelyet útja során több állomáson a helyi férdfidalárda köszöntött rövid műsorral. Még hét ilyen zeneünnepélyre került sor, s közülük hatnak immár visszatérő résztvevői voltak. Ettől kezdve folyamatos volt a kapcsolat a két város zenei élete között. A filharmonikusok a 2. világháború idején utoljára Salzburgba utaztak, s ide vezetett első útjuk a háború után is. Itt játszott a zenekar először operát 1925-ben, s a kapcsolatot tovább erősítette 1956-tól a Mozart Alapítvány által évenként megrendezett Mozartwoche, amelynek mindmáig visszatérő vendégei.

A Bécsi Filharmonikusoknál elenyésző mértékű a játékosok cseréje – legtöbbször kiszolgálja a 40 évet. Kiszámí-

tották, hogy az Ünnepi Játékok rezidens zenekara a 40 éves munkaviszony idején élete 4-5 évét tölti Salzburgban.

A decemberben megjelent kötet szerzője, Clemens Hellsberg (szül. 1952) maga is részese volt e folyamatnak. A Staatsoper zenekarából 1980-ban került a Bécsi Filharmonikusok hegedűszólamába, ahol 2016-ig aktív játékos volt (közben 1 évig volt a zenekar vezetésének tagja), miközben – merthogy zenetudományi tanulmányokat is folytatott – zenetörténeti témában számos publikációt jelentetett meg. Mint a kötethez írt előszavából megtudjuk, 11 éves korában járt először Salzburgban, ahol a Mozart szülőházában tett látogatás felejthetetlen élményével gazdagodott. Érzelmi elkötelezettséggel, a színpalak mögötti események ismeretében, ugyanakkor elismeréssel méltóan alapos tárgyi ismeretanyag birtokában világosan tagoltan, áttekinthetően tárgyalja a rendezvénysorozat és a zenekar közös múltját, és ami felbecsülhetetlen érték: a szó szoros értelmében „naprakész” a kötet, amennyiben a 2017 márciusában kapott felkérést úgy teljesítette, hogy a 2017-tel kezdődő korszak új vonásait is felvázolta.

Az Ünnepi Játékok elnökszövegének beköszöntőjét és a szerző előszavát követően még egy remekbeszabott rövid összefoglalás található, amelyben a város szülötte, jelenleg egyetemi tanára, a történész Robert Hoffmann tekinti át, immár várostörténeti szempontból, a Mozart-emlékműtől a Fesztivál alapításáig terjedő időszakot.

Informatív, egyszersmind olvasmányos a könyv, az első betűtől az utolsóig. Érdemes végigolvasni, de azok is hszonnal forgatják, akik valamely konkrét korszakra kíváncsiak. Tartalomjegyzéke olyannyira egyértelműsíti a bennfoglaltakat, hogy ezúttal felesleges lett volna a névmutató.

Egy város, változó politikai viszonyok között, időtlenül szép természeti környezetben, ahol a mindenkori igényeknek megfelelően gondoskodnak arról, hogy az idelátogatók (zenerajongó zarándokok és a gazdag választékből csupán szolidan szemezgetők) a legjobbat kapják - a legjobbaktól, a legjobban. Nem véletlen, hogy – miközben értékes produkciókkal a figyelmet magára irányító fesztiválok sokasága jelent, s jelenik meg a nemzetközi zenei életben – Salzburg rendíthetetlenül tartja „elsőséget”, s ha esetenként diszsonáns hangok is bekapcsolódnak a jubiláló kórusába, utóbb mindig igazolást nyer a vitatott-megkérdőjelezett szemléletmód, műsorpolitika, vagy bármely más szempont.

A muzikusok érdeklődésére a tekintetben is számot tarthat a kötet, hogy bepillantást nyerhetnek a művészeti élet magasabb szempontjaiba, és azoknak a gyakorló muzikusokra tett hatását is nyomon követhetik. Ajánlott olvasmány, mindenkinek!

(Fittler Katalin)